

TRICEPS

Én nem tudtam azt, kérem

Summa alternativae

Éjszaka értékelést írni nagy szívás, különösen egy alternatív fesztiválról, amit már teljesen elfelejtettél. De azért van ilyen – két óra karateedzés és két üveg barna Amstel Bock Bier után kitűnően fog az ember agya, rajta. Kell az a 3500 Ft per flekk, kaviárra és lencsére. Félrészezen és holtfáradtan ugyanúgy érzem magam, mint Szegeden, a hatodik másszínházi fesztén, ahol egy héten át naponta kiadtuk a 8 oldalas *Ex-stasis* fanzint az aktuális előadásokról. Rémisztő rabszolgamunka volt. Közben nem fizettek útiköltséget, egy irodában aludtunk a padlón, nem kaptunk napi egyszeri étkezést, sem honoráriumot a cikkekért, fotókért, korrektúráért, tördelésért, törődésért és más fölöslegességekért, és még a programokra is csak nagy harc után tudtunk bejutni, örülhettünk, hogy élünk: „egy turista mit tehet – örül neki, hogy itt lehet”...

Most itt ülünk Pesten, a Kiskörúton, a Múzeum cukrászda teraszán, zajban és szmogban, habos kávéét szűrőcsöve, én még egy képviselőfánkot is kihozattam, hiába, ezazélet. Agyalunk, három kritikus és a főszerk, mit lehetne összegezni a színházról mint olyanról, az alternatíváról mint olyanról, és ki ne felejtjük a fesztivált mint olyant. Mindenfajta elméletek fölmerülnek, bágyadtan igyekezzük kategorizálni az előadásokat: magyarok – világok, klasszikusok – kísérletezők, vidámak – borúsak, jók – rosszak, színház – performansz – zene, mifene – tudjazisten, sikertelenül. Kicsapódik végül a veleje: 1) az ítélkezés lehetetlensége, 2) a színház elhanyagolhatósága, 3) az alternatívság bizonytalansága. Nézőnk, mint a páholyban. Nem jön a pincér, egyedül dolgozik, kiszolgál és fizettet, ha marad rá ideje, teljesen kivan, most például idegesen telefonál, káromkodni is szokott, ha úgy hozza a kedvetlensége. Én azután megunom és levadászom, kap 30 Ft borralalót, megvetően mosolyog. Elmenőben eszembe jut, milyen volt huszonévesen pincérkedni Angliában, a Clacton-on-Sea-i Butlin's Campben, és kikristályosodik a tétel, amivel e dolgotomat kezdhetném: „A vendégnél nincs utálatosabb állat.” Megfellebbezhetetlen igazság, totális triász: a nézőnél nincs utálatosabb vendég, a pódiumnál nincs utálatosabb korcsma, a színésznél nincs utálatosabb pincér.

Két óra kettő perc, közben megettem egy doboz Geisha Thunfisch Stücke in Pflanzenölt, juhsajttal és paprikával, meg teljes őrlésű gabonából készült, némileg penészes barna kenyérrrel. Ez frissíti az agyműködést, különösen, ha gyötör a kíváncsiság. Kutatom, keresem: mitől *alternatív* egy fesztivál, mi az alternatív? Mert ez érdekel, azon a közhelyen túl, hogy az, ami *más*. Mert vegyünk szemügyre két darab, teljesen egyforma alakú, súlyú, tömegű, keménységű, színű, szagú, ízű trappista sajtot, és mindezek

ellenére tételezzük fel, hogy az egyik mégis *más*. De melyik? Amit igazi trappista szerzetes készített, amiben sajtukucac rág, vagy amit ellopott a holló? Más szempontok szükségeltetnek, valami „minden válasz ugyanott” okosság.

Rákattanok az internetre, azt írják, hogy *alternatív* a '90-es évek ellenkultúrája. Többnyire nincs benne semmi ellenzéki. Valaha, a '70-80-as években, a punkhullám végével azt a fajta zenei kultúrát hívták így, amit elsősorban a főiskolai rádiók terjesztettek. Kulturális jelentése azonban már ekkor is volt: a hippimozgalmak idején az ellenkultúrához tartozó sajtó így írt le minden olyan életstílust, ami kilógott a megszokott keretek közül. Ahogy az éjszakai rádiók rocksztárjai, a R.E.M. vagy a U2 feljutott a hivatalos toplisták élére, az alternatív jelzõt új, nyersebb együttesek örökölték. A Nirvana '91-92-es berobbanása azonban megváltoztatta az öröklõdés rendjét, és az alternatív legalább annyira közismert lett, mint a hiphop vagy a metál. A lemezcégek gyorsan átvették a brand-new irányzatot, a LOLLAPALOOZA-fesztiválok kanonizálták, a reklámszakemberek pedig hamarosan mindent ezzel a szóval hirdettek, amit a fiatal vásárlóközönség nyakába akartak varrni. A kifejezés bekerült

Antonin Artaud: *Théâtre Alfred Jarry* (fotó: Eli Lotar, 1929–30)

a köztudatba, a tömegkultúra ellenzéke pedig a tömegkultúra része lett. Kár volt, kár volt ennyire törekedni, ennyiért. Egyrészt unalmas, másrészt ciki, harmadrészt nincs szetiszfeksõn...

Forgatom a kezemben ezt a Micro Ceramic Museum 0,5 mm (Black) Pent, *fikazöld* múmia van rajta, ha forgatod, végtelen *fikazöld* múmiának látszik. Aha! Ha őrsz vele, *kéket* (Blue) fog - a *fekete* toll. Kicsi logikai bukfencel leszögezhetjük, minden alternatív alkotás alapja: a *rotáció*. Ami szakadatlanul önmaga körül forgatja a világot, az mindig más (színû). Kazimir Malevics szuprematista festménye, a *Fekete négyzet* (1915) minden színû és minden sebességû: az ideális létezés eljövendõ távlatát idézi. A nagyon reális Világ érzete után a nagyon funkció nélküli Mûvészet érzetét, amit nem befolyásolnak sem a látszatok, sem gyakorlati szempontok. A *Fekete négyzet* az elsõ az elsõdleges, önmagukban valóságos, nem tükrözõ jellegû mûvek között, és mint ilyen, zérópont. Archimédeszi pont, amin elfordul az emberi pszichében rejtõzõ *alter ego*, és a kozmoszban rejtõzõ fekete lyuk világa is.

E végtelen mozgás *nyugalmi* állapotot hoz létre, a tér/idõben vibráló artefaktum anyagtalán testét, amely a lehetséges jövõben materializálódik. Leonardo négykarú, négy lábú embere (*Vitruvius-tanulmány*,

1490 körül), „a test arányai” magában hordozza ezt a KOZMIKUSSÁG-ot, ezt az egyszerre-mindenhol-létezést. 1977-ben indították útjára, idegen civilizációk felkutatására és informálására a Voyager-1 űrszondát, amelynek rakterében aranyozott rézlemezre vésve a fajunkról készült fotók és hangfelvételek, Bach, Shankar és Bartók zenéje, a Barbie baba és Conan posztere mellett kilótték az űrbe az első *homo alternativus*, a reneszánsz ember képét is.

„A tartományban, ahol nem uralkodik az Idő és a Tér”, dől el a Jövő. Marcel Duchamp nyolcszemű ablaka (*Fresh Widow*, 1920), ahol a „friss özvegy” a falból kiemelt ablak előtt áll és a beláthatatlanba néz. Valójában nincs ott senki, csak a zöld-fekete nyílászáró kortalansága és lehetőség egy optikai lehetetlenségre. Vak ki-látás. Duchamp mint Rose Sélavy „hölgyművész” franciaablaka a fiatalon megözvegyült és valószínűleg szép asszonyoknak emel szobrot. Az ablaküvegek helyén bőr van, amire az „Alaposan megkeféléndő minden nap” mondatot írta rá. Ők még szülhetnek, továbbvihetik az élet végességét. A francia népnyelv a guillotint nevezte özvegynek, „aki” társára vár, és nászuk a halálban teljesül. Ez a harmadik követelmény: VÉLETLEN PILLANTÁS A JÖVŐBE.

Azután a bécsi akcionista Hermann Nitsch, nyakig a belekben. Orgia Misztérium Színháza (1957-1998) és a hatnapos játékok a „kereszténység hagyományainak eredetével és értelmezéseivel” foglalkoznak. Vegyíti a rítus, az ünnep pogány fogalmait; katolikus nyelvet használ; szereplőinek eksztázist és átélést biztosít, nézőinek pedig az érzéki minden eddiginél erősebb jelenlétét. A vér, a belsőségek éppúgy részei, mint a kereszt, a fehér ruha vagy a meztelen emberi test. Szilárd vázú akció. Döbbenet, precizitás. Kimondhatatlan rettenetek és kimondhatatlan áhítatok. Vér és arany, mint Adynál. A SZERTARTÁS.

Nézem a „kegyetlen színház” teoretikusa, az őrült Antonin Artaud viaszceruza-rajzát: foszlott, kockás papíron ákombákomok és irkafirkák: 11 kereszt, 5 Dávid-csillag, 5 lyuk, a többi értelmezhetetlen. *Varázslat Leon Funksért*, 1939. május 8. Nem értem pontosan. Legszívesebben felnagyítottam 24 négyzetméteresre, és a szobám mennyezetére szögezném. Durva planéta ez, nem lehet itt csak úgy viaszceruzával rajzolgatni. „[...] úgy rajzol, mint a másoló, aki pauszt vagy zsírpapírt tesz a lemásolandó kép elé, s az átlátszó felületre rámásolja, ráköveti az alsó (itt: belső) vonalakat. A kép, amit rajzol, benne teljesen kész, katonán mozdulatlanságban áll, kirajzolásra vár, így szabadulhat meg tőle a rajzoló...” (Juszuf, 1997). Ez a megszabadulás - a KARIZMA rettenthetetlen tevékenysége.

Öten vannak, mint a félkezű rabló ujjai, mint a négy evangélista, három testőr, két jin-jang, egy az Isten. Ha rotárod a kozmikusságot, véletlen pillantást vethetsz a jövőbe, és felcsillan a szertartás karizmája. Ha kozmikus pillantást vetsz a vélhető jövőbe, a szertartás karizmatikus rotációba kezd. Ha vétlen pillantást vetsz a jövőbe, a szertartás karizmája rotálja a kozmikusságot. Ha a szertartás karizmatikus rotációja eléri a kozmikusságot, pillantást vethetsz a véletlen jövőbe. Ha létrejön a karizma kozmikus rotációja, a jövőbe pillantás véletlen szertartássá válik. - Ilyen egyszerű ez, kérem.

Budapest, 1998/2017